

บทความวิจัย

วิเคราะห์ชีวประวัติของชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ ผู้นิพนธ์กิตาบกิฟายะฮ์ อัลมุฮ์ตะดียฺ

ฮาริระ เจ๊ะโด*, अब्दुลเลาะ การินา**

*สาขาวิชาอิสลามศึกษา (อุศูลุดดีน) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU) Mobile: (+66) 0895996592, Fax: (+66) 073348726, E-mail: harehchedo@gmail.com

**สาขาวิชาอิสลามศึกษา (อัลกุรอานและอัลหะดีษ) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU), Mobile: (+66) 0816784437, Fax: (+66) 073348726, E-mail: Abdullah.d@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาชีวประวัติของชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยคุ การเก็บข้อมูลใช้แบบบันทึก การศึกษาค้นคว้าจากหนังสือชีวประวัติอุละมาอ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิพากษ์วิจารณ์ การอนุมานและการอุปมาน ผลการศึกษาพบว่า ชัยคุถือกำเนิดที่มกกะฮ์ ในปี ฮ.ศ. 1290 ตรงกับ ค.ศ. 1873 ในตระกูลอุละมาอ์พะฎอนีย์ที่มีชื่อเสียงมาก การศึกษาเบื้องต้นกับครอบครัวและอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงของนครมกกะฮ์ ต่อมาชัยคุได้เดินทางไปศึกษากับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร หลังจากสำเร็จการศึกษาชัยคุได้เป็นอาจารย์สอนประจำมัสยิดอัลหะรออมแล้ว ชัยคุยังดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ของนครมกกะฮ์ อีกทั้งยังเขียนตำราที่มีชื่อเสียงและทรงอิทธิพลที่ยังคงใช้เป็นตำราเรียนในโลกมลายูกอิตจนถึงบัดนี้ โดยได้รับการยอมรับและชื่นชมจากสังคมเป็นอย่างสูง ชัยคุได้อุทิศตนบนเส้นทางวิชาการจนเสียชีวิต ณ นครมกกะฮ์ ในปี ฮ.ศ. 1363 ตรงกับปี ค.ศ. 1944 รวมอายุ 73 ปี

คำสำคัญ: ชีวประวัติ, มุหัมมัดนุร, อัลพะฎอนีย์

Research

*The Biography of Syeikh Muhammad Nur al-Fathani The Author of Kitab
Kifayah al-Muhtadi*

Hareh Chedo*, Abdullah Karina**

*Major: Islamic Studies (Usul al-Deen), College of Islamic studies, Prince of Songkla University (PSU),
Mobile: (+66) 0895996592, Fax: (+66) 073348726, e-mail: harehchedo@gmail.com

**Major: Islamic Studies (al-Quran & Hadith), College of Islamic studies, Prince of Songkla University (PSU),
Mobile: (+66) 0895996592, Fax: (+66) 073348726, e-mail: Abdullah.d@psu.ac.th

Abstract

The study of the biography of Syeikh Muhammad Nur al-Fathani is a descriptive study. The objective was to study the biography of Syeikh. The data record is from his biography. Data were analyzed by criticism the inductive and deductive. The study was founded, Syeikh was born in Makkah Saudi Arabia, in 1290 H. corresponding to 1873 AD. Syeikh was born in famous family of Patani's ulama. Preliminary studies by his family and the famous Makkah's ulamas. After he finish his studied from Makkah's ulamas, he went study with famous of ulamas at Azhar University. After graduation, syiekh has teach regular at al-Haram mosque. Sheikh was also a judge for the city of Makkah. And he wrote the famous book is Kifayah al-Muhtadi and it still used as a textbook until now. Syiekh are recognized and appreciated by society as well and syiekh was actives in the academic field until the end. Syiekh was died at Mecca in 1363 AH. corresponding to 1944 AD.

Keywords: Biography, Syiekh Muhammad Nur, al-Fathani

บทนำ

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ เป็นอุละมาอ์ที่มีเชื้อไขมาจากอุละมาอ์พะฎอนีย์ ชัยคุถูกกำเนิดและเติบโตที่นครมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย การศึกษาระดับพื้นฐานในบรรยากาศแห่งอิสลาม โดยได้รับการปลูกฝังความรู้จากสมาชิกในครอบครัว และคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงในนครมักกะฮฺ หลังจากได้เห็นความโดดเด่นของคณาจารย์ที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัรแล้ว ชัยคุจึงตัดสินใจเดินทางไปศึกษาในระดับสูงที่มหาวิทยาลัยดังกล่าว การใช้ชีวิตเป็นนักศึกษาที่นี้ชัยคุได้มีโอกาสศึกษากับคณาจารย์และเป็นนักฟัฎฮฺอิสลามที่มีชื่อเสียงจำนวนหลายท่าน และยังมีโอกาสพบทวนและศึกษาผลงานนิพนธ์ของคณาจารย์และนักเคลื่อนไหวเพื่ออิสลาม

หลังจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยดังกล่าวแล้ว ชัยคุได้เดินทางกลับมายังนครมักกะฮฺและได้รับการเชื้อเชิญให้เป็นอาจารย์ประจำมัสญิดอัลหะรอหมด้วยเหตุนี้เองชัยคุจึงมีสานุศิษย์จำนวนมากที่ติดตามหะละเกาะฮฺของชัยคุ ทั้งที่มัสยิดและที่บ้านพักของชัยคุ ด้วยความเป็นอุละมาอ์ที่มีความรู้ที่สูงส่งนี้เอง ชัยคุได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ของกระทรวงยุติธรรมแห่งนครมักกะฮฺ นอกจากเป็นอาจารย์สอนประจำมัสยิดอัลหะรอหมแล้ว ชัยคุยังใช้เวลาส่วนหนึ่งในการนิพนธ์ตำราใช้สำหรับการเรียนการสอน โดยผลนิพนธ์ดังกล่าวยังคงได้รับความนิยมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและยกระดับวิถีชีวิตมุสลิมได้ยึดมั่นและดำเนินตามหลักคำสอนอิสลามได้อย่างมั่นคงและแพร่หลายทั้งในพะฎอนีย์และโลกมลายูโดยรวมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์ชีวประวัติและการศึกษาของชัยคุนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงชีวประวัติและประวัติการศึกษาของชัยคุ อันจะได้เป็นแนวทางและแบบฉบับให้แก่เยาวชนคนรุ่นหลังสืบไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ การอนุมานและการอุปมาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิเคราะห์ชีวประวัติชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ เป็นการศึกษาวิเคราะห์เชื้อสายต้นตระกูล การกำเนิด ภาระยาและบุตร การเสียชีวิต การศึกษาคณาจารย์และสานุศิษย์ การยอมรับและการชื่นชม ดังนี้

วิเคราะห์ชีวประวัติของชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ เชื้อสายต้นตระกูล

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ มีชื่อเต็มว่า มุหัมมัดนุร เบ็น ชัยคุหมัมมัด เบ็น อิสมาอิล เบ็น อิดริส เบ็น อะหมัด อัลพะฎอนีย์ อัลมักกีญ ท่านเป็นบุตรชายของอุละมาอ์พะฎอนีย์ที่มีชื่อเสียงอันเลื่องลือ คือ ชัยคุหมัมมัด เบ็น อิสมาอิล มักจะรู้จักในชื่อว่าชัยคุนิมัต กือจิก หรือเรียกในภาษาอาหรับว่า มุหัมมัด เคาะฮิร (Abu al-Khair, 1986: 476) โดยชัยคุนิมัต กือจิกเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากบิดาของท่านคือ วันอิสมาอิล เบ็น อะหมัด เบ็น วันอิดริส หรือมักจะรู้ด้วยชื่อว่า ชัยคุ อิสมาอิล ญังกุต เมระฮฺ (ชัยคุอิสมาอิล เคราแดง) โดยมีมารดาชื่อว่า ไตะวันชัยนับ เบ็นติ อิดริส ซึ่งเป็นหลานของชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์ (Ahmad Fathy, 2013: 76) ส่วนมารดาของชัยคุ มุหัมมัดนุร ชื่อว่า ชะรีฟะฮฺ อะมีนะฮฺ เบ็นติ สัยยิดฟารฎน เป็นสตรีชาวอียิปต์

หลังจากชัยคุหมัมมัด เบ็น อิสมาอิล ได้บุตรคนที่สอง ท่านจึงได้ตั้งชื่อว่า มุหัมมัดนุร โดยมีชื่อเต็มว่า มุหัมมัดนุร เบ็น ชัยคุหมัมมัด เบ็น อิสมาอิล เบ็น อิดริส เบ็น อะหมัด อัลพะฎอนีย์ อัลมักกีญ (Muhammad Nur, 2001: 23) ชัยคุเป็นอุละมาอ์ที่เป็นเชื้อสายพะฎอนีย์ แต่ไม่ได้ถูกกำเนิดในแผ่นดินพะฎอนีย์ เฉกเช่นเดียวกับบิดาของท่าน แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากบิดาของชัยคุเพียงสถานที่กำเนิดเท่านั้น โดยบิดาของชัยคุเกิดที่ปูเลาดูยง กือเจล รัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย (Ahmad Fathy, 2013: 339) ส่วนตัวของชัยคุเกิดที่นครมักกะฮฺประเทศซาอุดีอาระเบีย

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์มีความแตกต่างจากอุละมาอ์พะฎอนีย์ท่านอื่นๆ อุละมาอ์พะฎอนีย์โดย

ส่วนใหญ่แล้วมักจะถูกกำเนิดในแผ่นดินพะฎอนีย์ แต่ชัยคุถูกกำเนิดที่วาดียัสดินาอิบรอฮีม อะลียิสลาม นครมักกะฮฺ ในปี ฮ.ศ. 1290 ตรงกับ ค.ศ. 1873 (Ahmad Fathy, 2014: 347)

เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า ชัยคุกำเนิดมาจากสายตระกูลที่มีความเข้มข้นในตระกูลอุละมาอ์ บิดาของชัยคุเป็นอุละมาอ์พะฎอนีย์คนสำคัญ ขณะเดียวชัยคุยังเป็นหลานของชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์ ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใดที่ชัยคุได้กลายเป็นอุละมาอ์ที่ยิ่งใหญ่ เนื่องจากชัยคุได้รับการสืบทอดตระกูลจาก อุละมาอ์พะฎอนีย์ที่ยิ่งใหญ่เช่นชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์ และชัยคุนิมัต กือจิก จากการเลี้ยงดูและการปลูกฝังจิตวิญญาณแห่งอิสลาม จรรยาบรรณและความนอบน้อมถ่อมตนนับตั้งแต่วัยเยาว์ และให้ซึมซับในหลักคำสอน อัลกุรอานและฮะดีษของท่านนบี ﷺ เช่นเดียวกับ อุละมาอ์พะฎอนีย์ท่านอื่นๆ สิ่งนี้จึงเสมือนเป็นการเปิดทางเดินให้ชัยคุสามารถเลือกเดินบนเส้นทางที่สืบทอดสายตระกูลอุละมาอ์พะฎอนีย์เช่นเดียวกับบรรพบุรุษในอดีต จนกลายเป็นอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญในทางการศึกษาอิสลามของมัสยิดอัลหะรอหม และโลกมลายู

ภรรยาและบุตร

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ ได้แต่งงานกับเศาะฟียะฮฺ บุตรีชัยคุวันอาลียกุตัน อัลกลันตานียฺ ซึ่งเป็นอุละมาอ์ชาวกลันตันที่มีชื่อเสียงมากในนครมักกะฮฺในศตวรรษที่ 19 และเป็นที่คุ้นหูของผู้เรียนทั้งในโลกมลายูและโลกอาหรับเป็นอย่างมาก จากการแต่งงานท่านได้รับการประทานบุตรธิดาจำนวน 15 คน ได้แก่ อะหมัด, ซัยน, อับดุลฮ็อฟฟาร, หะสัน, ยาซีน, อามีนะฮฺ, ซะกียะฮฺ, มุหัมมัด, หามิด, มัยมูนะฮฺ, เคาะดีญะฮฺ, ฟะฎีมะฮฺ, รูฮียะฮฺ, อับดุลลอฮฺ และสะลิมะฮฺ (Muhammad Nur, 2001: 51) กระนั้นลูกๆ ของท่านยังคงมีบทบาทที่สำคัญและมีความโดดเด่นในนครมักกะฮฺ แม้ว่าความโดดเด่นนั้นไม่ได้เท่าเทียมกับผู้เป็นบิดาก็ตาม อย่างไรก็ตาม บุตรชายของท่านจำนวนหลายคนที่มีบทบาทสำคัญในแวดวงวิชาการ อาทิ

1. ชัยคุอะหมัด เป็น มุหัมมัดนุร อิสมาอิล อัลพะฎอนีย์ เป็นบุตรคนที่ 1 ของชัยคุ ท่านผู้นี้เคย

เดินทางไปเยี่ยมเยียนยังรัฐตรังกานู และถือโอกาสเข้าเฝ้าสุลต่านรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย ท่านได้สมทบทุนสร้างโรงเรียนแห่งหนึ่งมีชื่อว่า โรงเรียนซัยนัลอาบิติน อัลอะเราะบียะฮฺ โดยท่านทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการคนแรกของโรงเรียนดังกล่าว

2. ชัยคุซัยน เป็น มุหัมมัดนุร อิสมาอิล อัลพะฎอนีย์ เป็นครูผู้สอน และต่อมาดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการของโรงเรียนซัยนัลอาบิติน อัลอะเราะบียะฮฺ คนที่สองหลังจากพี่ชาย

3. ชัยคุหะสัน เป็น มุหัมมัดนุร อิสมาอิล อัลพะฎอนีย์ ได้สร้างผลงานทางวิชาการจำนวน 2 เล่ม (Fathy, 2013: 341) ได้แก่

1. หนังสืออัตตุหะฮฺ อัลมัรฎียะฮฺ ฟิยฺ มัจญมูอาต อัลอัดียะฮฺ วัลคุฎูบ อัลมิบารียะฮฺ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์อัชชะรีกียะฮฺ เมืองญิดดะฮฺ ค.ศ. 1933

2. หนังสือชาด อัลหัจญ์ เขียนร่วมกับอาดัม เบ็น อับดุลลอฮฺ อัลกลันตานียฺ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์อัชชะรีกียะฮฺ เมืองญิดดะฮฺ ค.ศ. 1938

นับได้ว่าเชื้อสายของชัยคุยังคงสืบสานวัฒนธรรมอุละมาอ์อย่างไม่ขาดสาย บุตรชายของชัยคุจำนวนหนึ่งยังคงมีบทบาทสำคัญในทางวิชาการและตำรับตำราศาสนาอิสลาม (Muhammad Nur, 2001: 52 - 57) อันเนื่องจากความ บะเราะกะฮฺและความบริสุทธิ์ใจของอุละมาอ์ในการดำรงไว้ซึ่งปณิธานของท่านนั่นเอง จึงประจักษ์ชัดว่าเชื้อสายของความป็นอุละมาอ์ของชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ยังคงไหลเวียนอยู่บนเส้นทางวิชาการอย่างต่อเนื่องสืบไป

การเสียชีวิต

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 1363 ตรงกับปี ค.ศ. 1944 รวมอายุของท่าน 73 ปี ท่านล้มป่วยได้เพียงสามวัน ท่านก็กลับไปสู่ความเมตตาของพระองค์อัลลอฮฺ โดยศพของท่านได้รับการละหมาดที่มัสยิดอัลหะรอหม ผู้คนจำนวนนับพันคนได้ร่วมละหมาดญะนาซะฮฺของท่าน หลังจากนั้นศพของท่านจึงถูกฝังไว้ที่สุสานมะอฺลา ณ มหานครมักกะฮฺ เคียงข้างกับสุสานของท่านหญิงเคาะดีญะฮฺภรรยาของท่านเราะสุลุลลอฮฺ ﷺ (Muhammad Nur, 2001: 24)

แผ่นดินหะรอมถือเป็นแผ่นดินที่บริสุทธิ์และเปี่ยมไปด้วยความบะเราะกะฮฺที่พระองค์อัลลอฮ์ไม่ได้ประทานให้แก่แผ่นดินอื่นๆ ด้วยเหตุนี้แผ่นดินแห่งนี้จึงเป็นที่มั่งหวังของมุสลิมจากทั่วทุกมุมโลกที่ประสงค์มาเยือน ฟานักพักอาศัย และเสียชีวิต ณ แผ่นดินแห่งนี้ ความดีนี้สามารถเห็นได้จากคำยืนยันของท่านเราะสูล ﷺ ขณะที่ท่านได้อพยพยัจนครมะดีนะฮฺว่า นครมักกะฮ์เป็นแผ่นดินที่ดีที่สุดและเป็นแผ่นดินที่พระองค์อัลลอฮ์รักมากที่สุด หากท่านไม่ถูกขับไล่จากชาวมักกะฮ์ให้ออกไปจากแผ่นดินดังกล่าวแล้ว ท่านจะไม่ยอมทอดทิ้งนครแห่งนี้ไปอย่างแน่นอน (บันทึกโดย Ibn Majah, n.d.: 3108) เป็นแผ่นดินที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงประทานความดีงามและความบะเราะกะฮฺที่ไม่ได้ประทานให้แก่แผ่นดินอื่นๆ

วิเคราะห์ประวัติการศึกษาของชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์

การศึกษา

ชีวิตเบื้องต้นในวัยเรียนของชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากอุละมาอ์พะฎอนีย์ท่านอื่นๆ โดยส่วนใหญ่แต่อย่างใด ชัยคุถูกกำเนิดในครอบครัวอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงและได้รับการเลี้ยงดูในบรรยากาศแห่งศาสนาอิสลาม การศึกษาของชัยคุสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือช่วงที่หนึ่ง การศึกษาระดับพื้นฐาน ชัยคุได้ศึกษาเรียนรู้หลักคำสอนศาสนาอิสลามกับคณาจารย์ที่เป็นเครือญาติและเป็นอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดและทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนในมัสยิดอัลหะรอม

นอกเหนือจากท่านได้รับการปลูกฝังความรู้อิสลามเบื้องต้นจากบิดาแล้ว ชัยคุยังได้เรียนกับคณาจารย์ทั้งชาวอาหรับและมีเชื้ออาหรับ (Ahmad Fathy, 2014: 347) ภายใต้การดูแลของคณาจารย์อย่างน้อย 2 ท่าน คือ ชัยคุอับดุลหัก ผู้ก่อตั้งโรงเรียนอัลฟักรียะฮฺ และชัยคุอาบิด ผู้พิพากษาประจำนครมักกะฮ์ (‘Abd al-Jabbar, 1982: 269)

การศึกษาเบื้องต้นกับอาจารย์จากโลกมลายูเป็นผลทำให้ชัยคุมีความสามารถในการสื่อสารและขีดเขียนในภาษามลายูได้ ไม่ได้แตกต่างไปจากผู้เรียนในปอเนาะที่พะฎอนีย์เท่าใดนัก ประกอบกับครอบครัวของ

ชัยคุและครอบครัวชาวพะฎอนีย์ที่อาศัยอยู่ในนคร มักกะฮ์มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วยภาษามลายูอีกด้วย อีกทั้งผู้เรียนจำนวนมากมาที่มาจากโลกมลายูเดินทางมาศึกษายังนครมักกะฮ์จะมีการสื่อสารด้วยภาษามลายูระหว่างชาวมลายูด้วยกัน ดังนั้น ความสามารถในทางภาษามลายู ผสมกับการมีทักษะทางการสื่อสารภาษามลายูของชัยคุ จึงมีอิทธิพลสำคัญที่ส่งผลให้งานนิพนธ์ในภาษามลายูของชัยคุมีคุณภาพสูงยิ่ง

แหล่งเรียนรู้ทักษะภาษามลายูของชัยคุอีกประการหนึ่ง จากบรรดามุสลิมที่มาจากโลกมลายูที่เดินทางมายังนครมักกะฮ์เพื่อประกอบพิธีหัจญ์ในปีหนึ่งๆ จำนวนมากมาย จากผู้คนจำนวนมากมาในแต่ละปี ละนานราว 4 – 5 เดือน เป็นประจำทุกปี จึงทำให้ชัยคุได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้และสนทนา อีกทั้งอาศัยกระบวนการเรียนการสอนของท่านทั้งที่บ้านพักของท่านและที่มัสยิดอัลหะรอม ด้วยเหตุนี้ทำให้ทักษะการใช้ภาษามลายูของท่านอยู่ในระดับที่มีคุณภาพสูง จนทำให้ท่านสามารถนิพนธ์ตำราตำราในแขนงวิชาต่างๆ เป็นภาษามลายูจำนวนหลายเล่ม

ช่วงที่ 2 การศึกษาระดับสูง

เป้าหมายของชัยคุเพื่อตักดวงวิชาความรู้ในลำดับสูงคือ มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ตามรอยของผู้เป็นอาจารย์ของชัยคุคือ ชัยคุอะหมัด อัลพะฎอนีย์ (Muhammad Saghir: ระบบออนไลน์) ชัยคุได้มีโอกาสศึกษากับคณาจารย์ที่มีความโดดเด่นและมีบทบาทสำคัญในโลกอิสลามจำนวนหลายท่าน และยังนับได้ว่าเป็นนักฟื้นฟูคนสำคัญของโลกอิสลาม

ขณะที่ชัยคุศึกษาที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ชัยคุได้มีโอกาสได้ศึกษากับบรรดาอุละมาอ์ผู้ยิ่งใหญ่ในแขนงวิชากฎหมายอิสลาม อุศูลุดดีน และภาษาอาหรับ (Muhammad Nur, 2001: 83) ส่วนความรู้ในแขนงวิชาดาราศาสตร์ ชัยคุน่าจะศึกษาเรียนรู้กับคณาจารย์ทั้งอาหรับและไม่ใช่ออาหรับขณะที่ท่านยังอยู่ที่นครมักกะฮ์ (Ahmad Fathy, 2013: 339)

ธรรมเนียมการศึกษาคำหาความรู้ของผู้เรียนจากพะฎอนีย์ คือ หลังจากที่ได้ศึกษาความรู้ได้ในระดับหนึ่งแล้ว ผู้เรียนจะต้องเดินทางเพื่อเสาะหาคณาจารย์ท่านอื่นๆ เพื่อขอเป็นศิษย์ นับว่าเป็นวัฒนธรรมของการไฝหาคำรู้ใน

อิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางหาความรู้สู่นครอูละมาอ์ อาทิ นครมักกะฮฺ นครมะดีนะฮฺ และนครอียิปต์ นอกเหนือจากจะได้รับความรู้ที่กว้างขวางและในหลากหลายแขนงวิชาแล้ว ยังเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ผู้เรียนและการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและเครือข่ายอูละมาอ์ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

คณาจารย์

โดยปกติแล้วอูละมาอ์พะฎอนียะฮ์จะมีการปลูกฝังความรู้ทางศาสนาแก่บุตรหลานภายในครอบครัวด้วยตนเอง นับเป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาอย่างยาวนานของ อูละมาอ์พะฎอนียะฮ์ที่มีการสืบทอดเจตนารมณ์ของความเป็นอูละมาอ์แก่บุตรหลาน ด้วยเหตุนี้คณาจารย์ที่ท่านได้เล่าเรียนในระดับเบื้องต้นก็คือ บิดาและญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด นอกจากนั้นท่านยังเรียนกับชัยคุอับดุลหัก ผู้ก่อตั้งโรงเรียนฟัรียะฮฺ และชัยคุอาบิต อูละมาอ์ในนครมักกะฮฺ ขณะนั้น ในฐานะเป็นผู้ที่มีความชื่นชอบที่จะเฝ้าหาความรู้อิสลามในแขนงวิชาต่างๆ จึงทำให้ชัยคุต้องตัดสินใจเดินทางเพื่อศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยอิสลามที่เก่าแก่ที่สุดที่มีการเรียนการสอนในหลากหลายแขนงวิชา

ขณะที่ท่านศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ท่านได้มีโอกาสศึกษากับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงจำนวนหลายท่าน (‘Abd al-Jabbar, 1982: 269, Ahmad Fathy, 2013: 340) อาทิ ชัยคุหมัมมัดบาฆิต ชัยคุ อับดุลเราะหมาน อัซซุบีนีย อัลมุฏีอีย ชัยคุหมัมมัด อับดุลชัยคุสยัยดรอซิด ริฎอ และชัยคุหะสัน ซายิด

การศึกษาเรียนรู้กับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงเหล่านี้เอง จึงทำให้ชัยคุกลายเป็นอูละมาอ์ที่มีความรู้ที่กว้างขวาง อีกทั้งยังได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์และวิธีการในการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุนี้ ชัยคุจึงได้รับแนวคิดการฟื้นฟูศาสนาอิสลาม สังเกตเห็นได้จากการชัยคุสามารถดำรงตำแหน่งในสองสมัยการปกครองของนครมักกะฮฺ นั่นคือ สมัยการปกครองของเชรีฟ หุสเส็น และสมัยการปกครองราชวงศ์อัสสุอุด (‘Abd al-Jabbar, 1982: 269, Abd al-Rahman, 2000: 729) และหากสังเกตแล้วจะพบว่า ชัยคุยังได้รับการยอมรับจากอูละมาอ์ของโลกมลายู ด้วยผลงานนิพนธ์ของชัยคุ

ยังคงถูกใช้เป็นตำรับตำราในการเรียนการสอนในสถาบันปอเนาะ มัสยิด และสุเหร่าต่างๆ ในโลกมลายู

สานุศิษย์

มัสญิดอัลหะรอมเป็นศูนย์รวมของศาสตร์อิสลามและปรมาจารย์ของโลกอิสลาม ชัยคุเป็นอูละมาอ์ที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งของมัสญิดอัลหะรอม ด้วยเหตุนี้จึงมีสานุศิษย์จำนวนมากมาที่เข้าร่วมศึกษาเรียนรู้ในหะละเกาะฮ์ของชัยคุ ทั้งสานุศิษย์ที่มาจากโลกมลายูและที่อื่นๆ (Ahmad Fathy, 2013: 340) ส่วนหนึ่งได้แก่ ตะโตะหาญีมุหมัมมัดนุร (มุฟตีรัฐกลันตัน) หาญีอับดุลลอฮ์ เปาะฮิม (เกาะปีนัง) หะสัน ยะหยา (ญัมเบีย) หาญีอะหมัด อัลฟุซานีย และหาญี อิบูบักร อาลิม มูวาร์ ประเทศมาเลเซีย กระนั้นไม่เพียงแต่ผู้เรียนที่มาจากแผ่นดินพะฎอนียะฮ์เท่านั้นที่เรียนกับท่าน แต่ยังมีผู้เรียนที่มาจากพื้นที่อื่นๆ ทั้งที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และชาติอื่นๆ โดยผู้เรียนจะติดตามการเรียนการสอนของอูละมาอ์ในรูปแบบหะละเกาะฮ์ ซึ่งมีอยู่จำนวนหลายกลุ่ม หะละเกาะฮ์ที่มีผู้สอนจากหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งที่เป็นชาติอาหรับและมีใช้ชาติอาหรับ โดยธรรมเนียมทางวิชาการลักษณะเช่นนี้ยังคงสืบทอดจนทุกวันนี้

อะกิดะฮ์และมัซฮับ

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนียะฮ์ เป็นผู้ถือกำเนิดในครอบครัวที่มีความยึดมั่นในหลักการอิสลามและปลูกฝังให้สมาชิกครอบครัวมีความเชื่อมั่นและยึดมั่นในหลักคำสอนศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด มีความเชื่อมั่นในพระองค์อัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว ด้วยเหตุนี้หลักอะกิดะฮ์ที่ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวและครูบาอาจารย์ของชัยคุคือ อะกิดะฮ์สะลัฟ (‘Abd al-Rahman, 2000: 729)

ต่อมาชัยคุได้รับการศึกษาเรียนรู้จากอาจารย์ของชัยคุคือ ชัยคุหมัมมัดอับดุลนู นอกจากนั้นยังได้มีการทบทวนตำรับตำราผลงานเขียนของชัยคุลอิสลาม อิบน์ตัยมียะฮฺ, อิบน์ กอยยิม และชัยคุหมัมมัด บิน อับดุลวะฮฮาบ (Muhammad Nur, 2001: 44) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงไม่เป็นที่สงสัยเลยว่าอะกิดะฮ์ที่ชัยคุยึดมั่นคืออะกิดะฮ์สะลัฟ (‘Abd al-Jabbar, 1982: 270) โดยยึด อัลกุรอานและอัซสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ﷺ เป็นสำคัญ ดังที่

ท่านได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในปกในของหนังสือกิฟายะฮฺ อัลมุฮตะดี

การถือมัซฮับทางฟิกฮ์ท่านยังคงยึดมั่นในมัซฮับอัชชาฟีอี๊ สอดคล้องกับการถือมัซฮับของอุละมาอะพะฎอนียฺในอดีต ('Abd Allah Mirdad, 1986: 474) กระนั้นท่านยังมีส่วนในการเขียนตำรับตำราแนวเก่าและแนวใหม่ควบคู่กันไป โดยปกติแล้วอุละมาอะพะฎอนียฺในอดีตมักจะเขียนตำรับตำราตามแนวคิดตามที่ท่านเหล่านั้นได้ยึดถือท่านนั้น (Muhammad Saghir: ระบบออนไลน์) สิ่งนี้จึงนับว่าเป็นวิธีการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชัยคุที่แตกต่างไปจากแนวทางและวิธีการของอุละมาอะพะฎอนียฺท่านอื่นๆ ซึ่งมักจะนิพนธ์ตำรับตำราที่เน้นเนื้อหาเฉพาะตามแนวของอุละมาอะพะฎอนียฺในอดีตท่านนั้น

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนียฺเป็นอุละมาอะที่มีวิสัยทัศน์ในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามที่กว้างไกล อีกทั้งมีวิธีการที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อันสามารถเข้ากันได้กับผู้คนทั้งสองแนวคิดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแผ่สัจธรรมอิสลามด้วยวิธีที่ถ้อยถ้อยอาศัยแก่ผู้ที่เลื่อมใสในแนวความคิดของทั้งสองแนวคิดดังกล่าวอย่างลงตัว ด้วยเหตุนี้เองจึงไม่ปรากฏความขัดแย้งทางวิชาการและการต่อต้านจากอุละมาอะและผู้เรียนในโลกมลายูแต่อย่างใด อีกทั้งท่านยังสามารถดำรงตำแหน่งทางราชการของนครมักกะฮ์ทั้งสมัยการปกครองของชะรีฟ หุสเส็นและราชวงศ์อัสสุอุด

การนำเสนอเนื้อหาสาระในผลงานนิพนธ์ของท่านจึงเป็นการนำเสนอที่ด้านหนึ่งท่านพยายามโน้มน้าวให้ผู้อ่านและผู้เรียนได้ตระหนักถึงอะกิดะฮฺสละลัฟตามที่ท่านยึดมั่นไว้ ขณะที่อีกด้านหนึ่งท่านยังคงอนุรักษ์ตามแนวทางของอุละมาอะพะฎอนียฺ เพื่อไม่ให้ผู้อ่านหรือผู้เรียนเกิดการปฏิเสธเนื้อหาสาระที่ท่านได้นำเสนอโดยทันทีทันใด จนอาจทำให้ผู้อ่านหรือผู้เรียนปิดโอกาสที่จะไฝหะความรู้ตามแนวทางที่ท่านได้เสนอ เนื่องจากในยุคของท่านนั้นแนวคิดอะชาอิเราะฮฺยังคงมีอิทธิพลอย่างแข็งแกร่งในโลกมลายู

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนียฺเห็นว่าอะกิดะฮฺอิสลามเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด และหลักความเชื่อของชาวมุสลิมในโลกมลายูเป็นความเชื่อที่ยังลึกลับตาม

แนวคิดของอะชาอิเราะฮฺ และยากต่อการเปลี่ยนแปลงภายในเวลาอันสั้น ด้วยเหตุนี้ ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาอันเกี่ยวกับหลักอะกิดะฮฺสละลัฟอย่างถ้อยถ้อยอาศัยของชัยคุจึงเป็นวิธีการ (Method) ทางวิชาการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท่านที่แตกต่างไปจากวิธีการของอุละมาอะพะฎอนียฺท่านอื่นๆ วิธีการนี้ท่านน่าจะได้รับอิทธิพลทางวิชาการและซึมซับแนวทางจากคณาจารย์ของท่านหลังจากที่ท่านได้ไปศึกษาที่อัลอัซฮัรกับคณาจารย์จำนวนหลายท่าน อีกทั้งได้รับอิทธิพลจากผลงานเขียนของบรรดาอุละมาอะที่มีชื่อเสียง อันได้แก่ ชัยคุหมัมมัด อับดุล ชัยคุอิบน์ดัยมียะฮฺ ชัยคุอิบน์ กอ์ยิม และชัยคุมุหมัมมัด บิน อับดุลละฮฺยาบ บุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นนักฟื้นฟูแห่งโลกอิสลามทั้งสิ้น

ผลงานนิพนธ์ทางวิชาการ

ความเป็นเลื่อมใสเชื่อใจของอุละมาอะพะฎอนียฺของผู้รู้ท่านผู้ไม่ได้จัดจางไปจากอุละมาอะพะฎอนียฺท่านอื่นๆ แต่อย่างใด ทั้งนี้ วัฒนธรรมการประพันธ์ตำรับตำรายังคงสืบทอดสู่คนรุ่นหลังอย่างไม่ขาดสายแต่ประการใดเลย จึงเป็นการบ่งบอกถึงเจตนาที่แน่วแน่และความบะเราะกะฮฺของบรรพบุรุษในอดีตต่อการเผยแผ่สัจธรรมอิสลาม

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนียฺทราบดีว่าภาษามลายูเป็นภาษาที่มีผู้คนใช้อยู่ในโลกมลายูเป็นจำนวนมหาศาล (lingua franca) ครอบคลุมประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน กัมพูชา ฟิลิปปินส์ และบางพื้นที่ของประเทศไทย (Hasnuddin Daud: ออนไลน์) ด้วยเหตุนี้เองท่านจึงเลือกภาษามลายูในการนิพนธ์ตำราอิสลามจำนวนหลายเล่ม เพื่อให้ชาวมุสลิมจำนวนมากสามารถนำไปใช้เป็นตำราในการศึกษาเรียนรู้หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

ผลงานการนิพนธ์และผลงานแปลตำรับตำราของท่านยังคงได้รับความนิยมและใช้เป็นตำราหลักในการเรียนการสอนจนถึงบัดนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัตตานีและโลกมลายูอื่นๆ (Muhammad Nur, 2001: 119 - 121) คือ หนังสือกิฟายะฮฺ อัลมุฮตะดี บิซรัหฺ อัลมุบตะดี โดยหนังสือเล่มนี้ยังคงได้รับการตีพิมพ์ซ้ำแล้วซ้ำเล่าอย่างไม่ขาดสาย และยังคงได้รับความนิยมจากผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนที่เรียนอยู่ในสถาบันปอเนาะทั้งใน

ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และผู้เรียนที่เรียนตามมัสยิด สุเหร่า และบาลัยต่างๆ

ชัยคุเป็นอุละมาอ์ที่มีวิสัยทัศน์ในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามที่กว้างไกล มีวิธีการที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อันสามารถเข้ากันกับผู้คนที่สองแนวคิดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแผ่สัจธรรมอิสลามด้วยวิธีถ้อยทีถ้อยอาศัยแก่ผู้ที่เลื่อมใสในแนวความคิดของทั้งสองแนวคิดดังกล่าวอย่างลงตัว จากผลงานนิพนธ์ของชัยคุนี้เองจึงทำให้สังคมมุสลิมทั้งแผ่นดินพหุนิยมและโลกมลายูยึดมั่นในหลักคำสอนศาสนาอิสลามอย่างเข้มแข็ง

ผลงานทางวิชาการอันประจักษ์ของชัยคุ จึงเป็นการบ่งชี้ถึงความรู้ที่ส่งสูงของท่านถูกถ่ายทอดยังคนรุ่นหลังจะได้ศึกษาวิชาความรู้ต่างๆ ผ่านตำรับตำราของท่านให้ยั่งยืนตลอดไป สิ่งนี้จึงเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงเจตนาที่บริสุทธิ์และความบะเราะกะฮฺของผู้นิพนธ์อย่างแท้จริง โดยเชื่อกันว่าด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์และความบะเราะกะฮฺเท่านั้นจึงทำให้ผลงานทางวิชาการของชัยคุสามารถยืนหยัดจวบจนทุกวันนี้และสืบไป

การยอมรับและคำชื่นชม

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนียฺเริ่มต้นการนิพนธ์หนังสือกิฟายะฮฺ อัลมุฮตะดียฺ ณ นครมักกะฮฺ และเสร็จสิ้นที่นครมะดีนะฮฺ เมื่อวันที่ 9 เราะบีอุล อาวาล ฮ.ศ. 1351 ตรงกับวันที่ 12 สิงหาคม 1932 (Ahmad Fathy, 2013: 341) หากนับอายุประมาณการของหนังสือดังกล่าวแล้ว พบว่าหนังสือเล่มนี้ได้มีบทบาทและคุณูปการสำคัญต่อชาวมุสลิม ทั้งมุสลิมที่ใช้ชีวิตอยู่ในนครมักกะฮฺและมุสลิมที่อาศัยอยู่ในโลกมลายูรุ่นแล้วรุ่นเล่าไม่น้อยกว่า 84 ปี

อุมร์ अबดุลญับบาร์ ('Abd al-Jabbar) กล่าวว่า “เวลาสอนหนังสือชัยคุใช้คำพูดที่ชัดเจน ตามแนวและวิธีการสอนของอัลอัซฮัร ชัยคุสามารถสะกดหัวใจของผู้เรียนด้วยคำอธิบายและคำพูดที่สั้นไหล เสมือนไข่มุนต์หลังในการสะกดหัวใจของผู้เรียนไม่มีผิด” ('Abd al-Jabbar, 1982: 270)

अबดุลสัตตาร์ บิน अबดุลละฮฺฮาบ อัตตะฮฺละวี ('Abd Sattar al-Dahlawi) ได้ชื่นชมชัยคุว่า “ชัยคุเป็นบุคคลที่มีความรู้ที่กว้างขวาง และรอบด้าน เป็นนักดาราศาสตร์ เป็นคนที่มีสติปัญญาที่เฉียบแหลม มีความสมบูรณ์แบบ

ในตัว เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ และท่านคือสหายของเรา” (al-Dahlawi, 2010: 1641)

ส่วนชัยคุ अबดุลลอฮฺ มิร์ดาด อับดุลคัยร์ ('Abd Allah Mirdad Abu al-Khair) กล่าวว่า “หลังจากชัยคุกลับมาถึงนครมักกะฮฺแล้ว ชัยคุได้รับอนุญาตให้สอนหนังสือและทำคุณประโยชน์ ชัยคุเป็นบุคคลที่มีความตระวาทะฮฺละอ์มอดน มีจรรยาบรรณที่งดงาม และเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม และชาวมลายูจำนวนมากที่ได้รับประโยชน์จากท่าน” (Abu al-Khair, 1986: 474)

ด้วยผลงานที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจวบจนทุกวันนี้ จึงประจักษ์ชัดถึงคุณค่าของตำรับตำราผลงานนิพนธ์ของท่านมีคุณค่าสูงส่งเป็นอย่างยิ่ง ชัยคุเป็นบุคคลที่มีจรรยาบรรณทางงดงาม มีความถ่อมตนถ่อมตนจนเป็นที่ยอมรับของบรรดาอุละมาอ์และสานุศิษย์ นับเป็นการชี้ให้เห็นว่าชัยคุไม่ได้เขียนตำรับตำราเพียงภาคทฤษฎีเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว ชัยคุได้สกัดจากศาสตร์ต่างๆ แห่งอิสลามจากภาคทฤษฎีมาสู่ภาคปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การศึกษาชีวประวัติและประวัติการศึกษาอันโดดเด่นของชัยคุดาอูด อัลพะฎอนียฺ ผู้ศึกษาได้ข้อค้นพบสิ่งที่สำคัญคือ ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนียฺถูกกำเนิดที่นครมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในปี ฮ.ศ. 1290 ตรงกับ ค.ศ. 1873 จากตระกูลอุละมาอ์พะฎอนียฺ ชัยคุเริ่มต้นการศึกษาด้วยการเรียนรู้หลักคำสอนอิสลามกับสมาชิกครอบครัวและอุละมาอ์นครมักกะฮฺ ต่อมาได้เดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร โดยได้ตกวงความรู้และประสบการณ์จากคณาจารย์และนักฟัฮฺอิสลามจำนวนหลายท่านจนสำเร็จการศึกษาและกลับมายังนครมักกะฮฺ (Abd Allah al-Muallimiy, 2000, Omar Abd al-Jabbar, 1982) การศึกษาของชัยคุมีความสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของอุละมาอ์อิสลามในอดีต นั่นคือ เริ่มต้นด้วยการศึกษาความรู้พื้นฐานอิสลามและที่บ้านเกิดเป็นการเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงเดินทางเพื่อศึกษาและต่อยอดความรู้ที่สูงกว่ากับคณาจารย์ที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวทางของบรรดาอุละมาอ์ผู้ยิ่งใหญ่ของโลกอิสลาม อาทิ อิมามอัชชาฟีอี อิมามอะหมัด และอิมามอัลเฆาะชะลี เป็นต้น

ชัยคุได้ใช้ชีวิตอยู่ที่นครมักกะฮฺในฐานะอุละมาอ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่หลักคำสอนอิสลามจนถึงวาระสุดท้าย และเสียชีวิต ณ นครมักกะฮฺ เช่นเดียวกับอุละมาอ์พะฎอนีย์ที่มีชื่อเสียงจำนวนหลายท่าน อาทิ ชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์ ชัยคุอะหมัด อัลพะฎอนีย์ (Ahmad Fathy, 2013) เป็นต้น ขณะเดียวกันชัยคุได้สร้างเครือข่ายทางวิชาการกับโลกมลายูโดยผ่านสานุศิษย์จำนวนหลายคน และดำรงตำราที่ยังคงสืบสานนับแต่อดีตจนถึงบัดนี้

จากการศึกษาชีวประวัติการศึกษาของชัยคุ ผู้ศึกษาได้ข้อค้นพบสิ่งสำคัญคือ ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์เป็นอุละมาอ์ที่มีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์อิสลามแขนงต่างๆ ได้แก่ แขนงวิชากฎหมายอิสลาม อุกุศุลุดดิน ดาราศาสตร์ และภาษาอาหรับ จากความรู้ที่สูงส่งนี้เอง ชัยคุได้รับความไว้วางใจจากชะรีฟ หุเซ็นและราชวงศ์อัสสุดูตเพื่อทำหน้าที่สำคัญๆ ของนครมักกะฮฺ และยังได้รับการเชื้อเชิญเพื่อทำหน้าที่สอนประจำมัสยิดอัลหะรอม และยังเปิดบ้านของชัยคุเพื่อสอนความรู้ต่างๆ แก่ชาวมุสลิมที่มาจากโลกมลายูอีกด้วย (Omar Abd al-Jabbar, 1982) นอกจากนั้นท่านได้ผลิตผลงานวิชาการในรูปของตำรับตำราจำนวนหลายเล่ม ส่วนตำราที่มีชื่อเสียงและได้รับการสืบทอดและใช้เป็นตำราเรียนในสถาบันปอเนาะทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน นับตั้งแต่อดีตจวบจนทุกวันนี้คือ หนังสือกิฟายะฮฺ อัลมุฮตะดีย์ สอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอ์พะฎอนีย์ที่มีชื่อเสียงในอดีตจำนวนหลายท่าน อาทิ ชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์ ชัยคุนิมัต กือจิก อัลพะฎอนีย์ ชัยคุอะหมัด อัลพะฎอนีย์ เป็นต้น

สรุป

ชัยคุหมัมมัดนุร อัลพะฎอนีย์ถูกกำหนดที่นครมักกะฮฺในครอบครัวอุละมาอ์ ชัยคุเติบโตมาในครอบครัวอุละมาอ์ และได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีจากสมาชิกครอบครัว นอกเหนือจากรับการศึกษาเบื้องต้นจากสมาชิกในครอบครัวและอุละมาอ์แห่งนครมักกะฮฺแล้ว ชัยคุเดินทางยังอียิปต์เพื่อต่อยอดความรู้ให้สูงยิ่งศึกษา หลังจากสำเร็จจากการศึกษา ชัยคุได้เป็นอาจารย์สอนประจำมัสยิดอัลหะรอม นอกจากเป็นอาจารย์สอนที่มีมัสยิดอัลหะรอมแล้ว ชัยคุยังเปิดสอนศาสนาที่บ้านพัก

และยังคงดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ของนครมักกะฮฺอีกด้วย จากการแต่งงานชัยคุมีบุตรธิดาจำนวน 15 คน ชัยคุได้นิพนธ์ตำราที่มีชื่อเสียงและเป็นตำราสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจวบจนบัดนี้ หลังจากอายุครบ 73 ปี ชัยคุจึงเสียชีวิตลงโดยศพของชัยคุถูกฝังไว้ที่สุสานมะออลา มหานครมักกะฮฺ

ประวัติการศึกษาของชัยคุเริ่มต้นด้วยการได้รับความรู้พื้นฐานจากสมาชิกในครอบครัว และคณาจารย์แห่งนครมักกะฮฺ โดยเฉพาะผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นอุละมาอ์พะฎอนีย์ที่มีชื่อเสียงมาก นอกเหนือจากความรู้พื้นฐานอัลกุรอานแล้ว ชัยคุยังได้รับการปลูกฝังความรู้พื้นฐานอื่น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของชัยคุในระดับที่สูงกว่า หลังจากเห็นความสำคัญของอุละมาอ์แห่งอัลอัซฮัรแล้ว ชัยคุจึงตัดสินใจเดินทางเพื่อศึกษาต่อยังมหาวิทยาลัยดังกล่าว จนสำเร็จการศึกษาและได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้จากอุละมาอ์และนักฟิสิกส์อิสลามที่มีชื่อเสียง เป็นผลให้หลังจากนั้นชัยคุได้รับการเชื้อเชิญให้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนประจำมัสยิดอัลหะรอม ขณะเดียวกันชัยคุยังคงนิพนธ์ตำรับตำราเพื่อเผยแผ่ความรู้อิสลาม จนผลงานนิพนธ์ของชัยคุยังคงใช้เป็นตำราหลักของสถาบันปอเนาะในพะฎอนีย์และประเทศเพื่อนบ้านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ การศึกษาชีวประวัติและประวัติการศึกษาของชัยคุก็เพื่อให้เห็นถึงความโดดเด่นในด้านการศึกษาดลอดจนผลงานนิพนธ์อันมากมายของชัยคุอันเป็นแบบอย่างที่สำคัญแก่คนรุ่นหลังจะได้นำมาเป็นแบบฉบับในการศึกษาและสร้างคุณูปการแก่สังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ‘Abd Allah Mirdad Abu al-Khair. 1986. *al-Mukhtasar min Kitab Nasyru al-Nur wa al-Zahru fi Tarajim Afadhilu Makkah min Qarn al-‘Asyir ila al-Qarn al-Rabi’ ‘Asyar*. Jeddah: ‘Alim al-Ma‘rifatuhu li al-Nasyr wa al-Tauz‘i.
- ‘Abd Allah al-Muallimiy. 2000. *I‘lam al-Makkiyyin min Qarn al-Tasi’ ila Qarn al-Rabi’ ‘Asyara al-Hijri*. Muassasah al-Furqan li al-Turath al-Islami.
- ‘Abd al-Sattar ‘Abd al-Wahhab al-Dahlawi. 2010. *Faidhu al-Malik al-Wahhab al-Muta’ali bi Anba Awaili al-Qarn al-Thalith ‘Asyara wa Attawli*. Saudi Arabia: Maktabah al-Asadi.
- Ahmad Fathy al-Fathoni. 2014. *Ulam Besar Dari Fathoni*. Kota Bharu Kelantan: Majlis Ugama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.
- Ahmad Muhammad Nur. 2001. *Sirah wa Munaqib Al-Alim Al-Jalil Fadhilah Al-Syeilh Muhammad Nur al-Fathani Min ‘Ulama al-Masjid al-Haram bi Makkah al-Mukarramah fi al-Qarn al-Rabi’*, Jeddah Saudia Arabia.
- ‘Umar ‘Abd al-Jabbar. 1982. *Sirah wa Tarajim ba’d ‘Ulamaina fi Qarn al-Rabi’ ‘Asyara li al-Hijrah*. Jeddah Saudi Arabia: Tihamah.
- Hasanuddin Daud. 2011. *Islam dan Politik: Dinamika Kerjasama Tokoh Serumpun Menghadapi Penjajah*. จากอินเทอร์เน็ต <http://repository.um.edu.my> (ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2559)

Wan Muhammad Saghir ‘Abd Allah. Syeikh Muhammad Nur al-Fathani Pembesar Dua Pemerintah Mekah. จากอินเทอร์เน็ต. www.waqaf.net. (ค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2559)